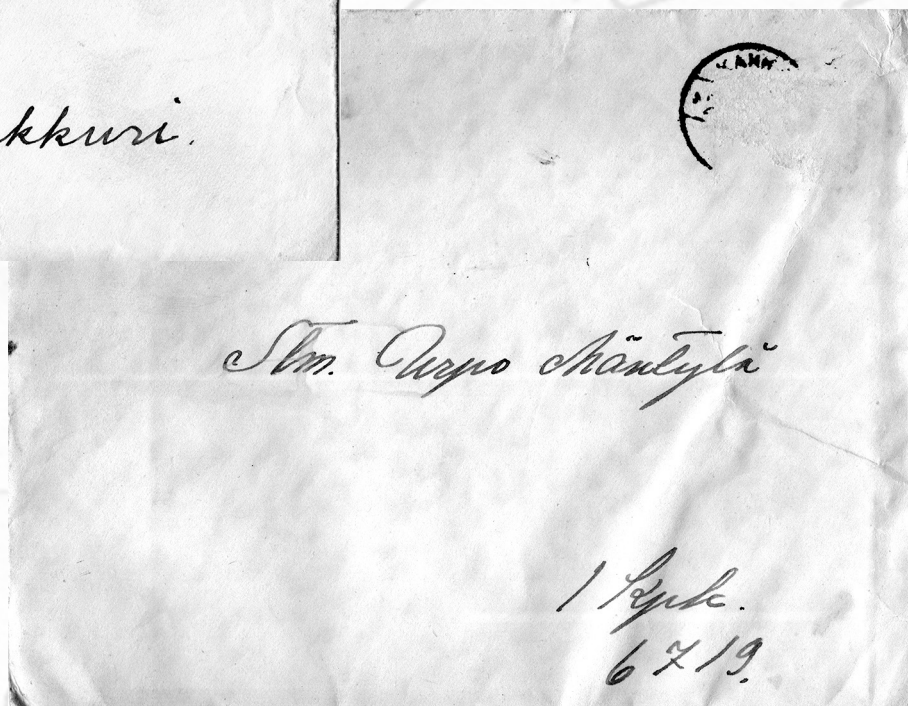

Ulla hyvä, parahin Urpo!

Kahden nuoren sotakirjeet 1942–1944
linjalla Köyliö — Kannaksen Rautu

Kauko Mäntylä

*Ulla hyvä,
parahin Urpo!*

Kahden nuoren sotakirjeet 1942-1944
linjalla Köyliö — Kannaksen Rautu

Kauko Mäntylä

Kaislalle, Toivolle ja Aatokselle

© Kauko Mäntylä ja Mandela Travels Oy 2021

ISBN 978-952-80-4715-5

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

Sisällysluettelo

Lukijalle	6
1. Jatkosota alkaa, Suomi ja Köyliö 1941	8
2. Nuoret tapaavat maatalouskerhossa	9
1942	
3. Kirjeenvaihto käynnistyy	12
4. Ensimmäinen loma Köyliössä	20
5. Ulla ”pääkerhoneuvojaksi”, Urpo Kannakselle	26
6. Mää otin nokkaani ninko suutarin kana...	33
7. Urpokin täyttää 19 vuotta	44
8. Toinen loma: kirjeenvaihtotoverien suhde syvenee	51
9. Pikakirjoitus soluttautuu tekstiin	57
10. Sikurinlastaus alkaa Kauttualla	65
11. ”Viskaali” töissä, lutikat ahdingossa	71
12. Sotavankeja puintitöihin Alankoon	75
13. Kolmas loma Köyliössä joulun alla 1942	84
1943	
14. Uusi sotavuosi 1943 ja tie pyöreä kuin sianselkä	89
15. Saat sanoa ”morsiamesi”	94
16. Jokanaisen urakka: kuusi lasta	101
17. Suomen sodanjohto päättelee: Saksa häviää sodan	104
18. Totutellaan räjähdysksiin ja tapetoidaan korsua	108
19. Sotatöitä: mäenlaskua ja auton ajoa Palkealassa	114
20. Oikein rakkaat terveiset sinne Kannakselle!	119
21. Rakastuneita kuin juuri äsken vihityt	126
22. Siskokset Tampereella — hissi ja valaistus!	130
23. Vartiomiehenä — kummallista sodankäyntiä	135
24. Vaa’alle ja pussiin: 1 500 siemenannosta kerholaisille	138
25. Kelirikko tekee Raudun teistä kuin muurilaastia	143
26. Neljäs loma Köyliössä, suhde saa lisää kierroksia	148
27. Ulla leikkauksessa Porin kirurgisella — umpilisäke	152
28. Urpo aloittaa maamieskoulun kirjeopistossa	157
29. En voi sille mitään, että rakastan Sinua	165
30. Marskin viinaa, urheilua, arsenikkia ja tupakantaimia	167
31. Viljasen lehmät laitumella rannassa	176

32. Lapsuudenystävät sankarihautaan	183
33. Viides lomaviikko on tiivistä yhdessäoloa	185
34. En suostu naisvaltaan, tasavertaisuus oltava	189
35. Yttilän keskus — hetkinen!	192
36. Viljat puitu siellä kotona — se on voitonsanoma	199
37. Kurkkumaan vartiomies aamuyössä	202
38. Sotatilanne syksyllä 1943	208
39. Köyliön syysjuhla — Maatalouskerholiitto 15 v	210
40. Luonteen umpimielisyys ja sulkeutuneisuus	214
41. ”Ettei ol’ viisast’ suutarii...”	219
42. Salatanssit Kakkurin vankialueella	223
43. Urpon kuudes loma, matka Poriin — salakihlat!	229
44. Pelokas Ulla kirjoittaa isälleen kihlaustiedon	231
45. Pikakirjoitus on sallittua kenttäpostissa	233
46. Sikuria junaan Kauttualla ja Voitoisissa	239
47. Sotavankileiriltä työväki puintiin	243
48. Rättimikko Urpo niputtaa likapyykkiä: lutikoita vilisee	247
49. Alussa pidin Sinua jonain pyhimyksenä	252
50. Ammuin poikien viinapadan puhki	256
51. Kessut Sappisen tunkioon hiostumaan	258
52. Kurssikirjojen metsästys vaikeutuu	264
53. Kaupanteko kiperää ja kaperaa ko pukinsarvi	266
54. Toinen sotajoulu poissa kotoa	274
55. Koko komppania juovuksissa	279
56. Tiltua kuunnellaan, ja Urpoa harmittaa	282

1944

57. Neljäs jatkosodan vuosi alkaa — ”ei näin jatku aina”	283
58. Frans-isä: Polttopuun luovutus vastenmielistä	291
59. Neuvojat kursseilla Hotelli Satakunnassa	297
60. Seitsemäs loma — Helsinkiä pommitetaan rajusti	300
61. Laskiaislevyt soivat Kannaksen radiossa	305
62. Yleisradion ohjelma päätkee, onko ilmahälytys?	308
63. Rauhantunnustelut katkeavat, mutta kihlapari alkaa hääkeskustelut	311
64. Urpo komennetaan lääkintämieskurssille	315
65. Polttopuiden tekoa Osuuskaupan Hirmulla	319
66. Desanttijahti Raudussa — olivat omia soittajia	323
67. Moskovassa rauhantunnusteluja, Pajulassa Frans halonhakkuussa	326
68. Vanhatpiiat Porissa — ja Ulla	329
69. Lomajuna länteen lähtee	334
70. Kahdeksas loma, onnellinen viikko	337
71. Lomaviikko on elämämme sunnuntaita	341

72. Ulla hamstraa kankaan hääpukuun	345
73. Syyne 50 v. — syntymäpäivä kellarissa	351
74. Keskustelu korsussa ei pysy kohtuudessa	357
75. Harakat nauraa, jos on tanssihää	361
76. Sotavankileiriltä komea Mikko Pajulassa ja Manta äestämässä Viljasella	369
77. Työt Palkealan kasvimaalla vauhdissa	375
78. Urpo kirjoittaa metsässä, käki kukkuu ja kilpaa juostaan	382
79. Sodan suurmyrsky lähestyy Kannaksella	386
80. Urpon viimeinen kirje Palkealasta — lomakin tiedossa	391
81. Rintamalla räjähtää, suurhyökkäys alkaa	395
82. Helpotus: Urpolta tulee kortti!	399
83. Kun siellä vaan jaksettaisiin ja kestättäisiin	403
84. Suomen asema horjuu — myös kihlaparin suunnitelmat sekaisin	404
85. Yhteys avautuu, Urpolle neljä kirjettä kerralla	412
86. Kirje kulkee, elämänhalu paranee	417
87. Täällä kodit sikin sokin kiireisen lähdön jäljiltä	423
88. Alan halveksia tätä omaa aselajiani	428
89. Stukat ja Jabot pommittavat Vuosalmella	432
90. Lupa vihkilomalle lähtöön, mutta ehtiikö sulhanen ajoissa?	441
91. Yhdeksäs loma Köyliössä — naimisiin!	445
92. Mannerheim presidentiksi, Mäntylä kiviä poraamaan	452
93. Teltassa oman tykkipatterin etupuolella	460
94. Ruispellolla ja hiukan haaveissakin	468
95. Poteroon ja poterosta pois	474
96. Viljanen tekee ”Kraaluntin” puintiavuksi	479
97. Puitaessa puukosta sormille	485
98. Rauhanehdot tulevat — ja Liljakin vielä	489
99. Viinankeitto kukoistaa, pääministeri puhuu	495
100. Meille tuotiin puoli tuntia sitten suuri sanoma!	498
101. Pojat iloisina marssivat tuosta vapautta kohti	503
102. Tulimeri leimuaa Porissa, Köyliön ikkunat tärisyvät	510
103. Väli rauha tehty, sotilaat kävellen Suomeen	516
104. Joudumme takaisin miinakenttiä purkamaan	519
105. Taas meinattiin panna kämpillä tanssiksi	528
106. Sotavankien vaihto alkaa, Köyliön leiri tyhjenee	533
107. Miinoja purkamassa Vuosalmella	537
108. Mjantula raportoi miinoista	540
109. Lähtöjä: Sofia-mummu kuolee, Mäntylän siirtolaiset muuttavat pois	545
110. ”Töppäjalka” olisi Sinunkin miehesi nyt	547
111. Sotien pitkät varjot	551
112. Myöhempiä vaiheita	553
Lähteet	556
Nettiosoitteet	557

Lukijalle

Kahdeksankymppinen äitini antoi minulle säilytykseen vanhan pahvilaatikon. Laatikko oli täynnä sota-ajan kirjeitä, joita äiti oli säilyttänyt puoli vuosisataa. Elettiin 2000-luvun alkuvuosia.

”Niitä voi lukea vaikka niin, että se on tarina nuoresta rakkaudesta, joka kesti aikansa ja sitten kuoli”, äiti sanoi. Lupasin pitää laatikosta huolta.

Monta vuotta myöhemmin, äitini kuoleman jälkeen, havahduin uudestaan laatikon olemassaoloon. Tiesin ennestään, että vanhempani Ulla (1923-2019) ja Urpo Mäntylä (1923-2013) olivat aloittaneet kirjeenvaihdon 18-vuotiaina, kun Urpo lähti Satakunnan Köyliöstä sotapalvelukseen tammikuussa 1942.

Sotilaan kotiutuuessa vuoden 1944 lopulla he olivat jo aviopari. Urpo toi repussa kotiin kirjeet, jotka oli saanut rintamalle Karjalan kannakselle.

x

Mitä tehdä? Luin joitakin kirjeitä ja puhuin niistä lähisukulaisten kanssa. Kaikkia kiinnosti. Tajusimme, että harvalla on tällaista näköalapaikkaa omien sukulaistensa elämään näiden nuoruusvuosina.

Vähitellen tajusin kaksi muutakin asiaa.

Ensiksi: ei tämä aineisto ole pelkkä rakkaustarina. Sitäkin, mutta paljon muuta. Aloin ajatella, että kirjeillä voi olla historiallista arvoa ja sitä kautta myös yleistä mielenkiintoa. Sodan aikainen kirjeenvaihto kiinnostaa edelleen tutkijoita — ja myös sota-ajan

kokeneen sukupolven lapsia. Sota ulottaa varjonsa ajassa kauas eteenpäin.

Tuorein tutkimus aiheesta on toukokuulta 2021, kun Ilari Taskinen väitteli sotilaiden kirjeistä tohtoriksi Tampereen yliopistossa.

Vanhan pahvilaatikon kirjeet avaavat aikaikkunoita. Ikkunoista näkyy jatkosodan arkea ja työntekeä, ihmissuhteita, pahenevaa epävarmuutta Suomen sotakohtalosta. Nämä kaksi pienviljelystiloilla kasvanutta nuorta edustavat Suomen tavallisia, kansakoulun käyneitä ihmisiä tuona epätavallisena aikana.

Ulla ohjasi Maatalouskerholiiton neuvojana lapsia ja nuoria Köyliössä, Urpo teki pioneerin töitä sotamiehenä Kannaksella. Pioneereja olivat useimmat muutkin köyliöläissotilaat.

x

Toinen ajatus oli haastava: kyllä näille kirjeille jotain pitää tehdä, kun kirjoittavatkin noin hyvin.

Rupesin lähipiirin kannustamana taltioimaan kirjeitä tiedostoksi. Siitä olisi apua muullekin suvulle, sillä valtaosa kirjeistä oli kirjoitettu pika-kirjoituksella. Olin sen taidon koulu-poikana opetellut samalla menetelmällä kuin vanhempani sodan aikana, kirjeopiston kurssilla.

Naputtelin kaikki kirjeet talteen niiden päiväysjärjestyksessä. Ne saattoi digitoida pääsääntöisesti sellaisinaan, virheineen päivineen. Kieli on selkeää, ja sen ajan kirjeiden sanomistapa luo osaltaan ajankuvaa.

Samoin tekee vuosien myötä tihenevä kirjetahti: kesän 1944 ahdinko huokuu kaikesta, eikä nuorenparin piina hellitä vielä rauhanteon jälkeenkään.

x

Kun digitointi oli tehty, askel johti toiseen, kohta kolmanteen. Tuloksesta on tämä kirja, jossa on kirjeiden ohessa kronologisesti etenevää taustoitusta: 250 kuvaa ja karttaa, sotatilanekatsauksia, kalenterimerkintöjä, muistelukatkelmia sekä tietoa siviilien oloista kotopitäjässä ja Kannaksella. Köyliön suuri sotavankileiri ponnahtaa aika ajoin näkökulmalle, elokuvateatterien ohjelmistoistakin päästään hyvin jyvälle.

Lukija määrittää, onko kirjalla arvoa. Minut aineisto vei mukanaan. Kirjeiden ja kuvien autenttisuudella on vahva voima. Pioneeri ja kerhoneuvoja elävät samat sotapäivät kuin Suomi valtiona, ja ne päivät limittyvät toisiinsa. Toivon, että kirjeiden taustoitusta antaa lukijalle tilaa vertailuun ja näkökulmien yhdistelyyn: millaista on elää tavallisena nuorena koko maailman sotaa?

x

Kirjeenvaihdon ensimmäinen kortti ja kirje ovat kadonneet. Myöhemmältäkin ajalta puuttuu joitakin kirjeitä – lähinnä Urpon kirjoittamia vuoden 1944 alkukuukausilta – mutta muuten kokonaisuus on säilynyt miltei täydellisenä.

Mukana on myös joitakin Urpon kotiväeltään saamia kirjeitä, nekin sellaisinaan. Sellaisinaan on taltioitu myös eräät Ullan ja Urpon kotipitäjänsä murteella kirjoittamat kirjeet.

Silloin tällöin olen kirjeteksteissä sulkumerkkeihin lisännyt asiaa selvittäviä kommentteja. Aineisto on jaettu lukuihin, joille tein otsikot. Taustoitussiosiot on esitetty typografisesti kirjeteksteistä eroavina.

Mikäli Urpon kirjeiden päiväyksessä on paikanmääritys, se on kirjattu mukaan. Ullan kirjeiden päiväyksen paikanmääritys mainitaan vain silloin, kun hän on merkinnyt paikaksi muun kuin Köyliön. Merkintä (pikak.) tarkoittaa, että alkuperäinen kirje on kirjoitettu pikakirjoituksella.

Kuvien käyttökriteerinä autenttisuus ohittaa toisinaan laadun. Jokin epäteräväkin rintamakuva on otettu mukaan, koska ne on aikanaan huolella albumiin liimattu ja siten tärkeiksi koettu. Urpon sota-albumista mukaan otetut kuvat ovat lähes kaikki hänen ottamiaan; kuvan ottajaa ei niissä kuvissa erikseen mainita. Ullan albumien kuvien ottajista ei ole tietoja.

Kirjan lopussa on lähdeluettelo sekä lista nettiosoitteista, jotka kytkeytyvät kirjeteksteihin. Osoitteen sivunumero kertoo, millä kirjan sivulla kirjeen kirjoittaja tuo kyseisen aiheen esille. Osoitteista voi kuunnella tai katsella sota-ajan iskelmiä, Tiltun propagandaa, Yleisradion asemiesiltaa, Salpausselän hiihtokisoja 27.2. 1944 jne.

x

Lämmin kiitos vaimolleni Terhille, pojillemme, sukulaisille ja lähiystäville, jotka ovat kommentoineet käsi-kirjoitusta ja muillakin tavoin osallistuneet projektiin.

Kiitokset myös kirjan taittajalle, Lukutoukka / Robustos Oy:n Heikki Savolalle. Hän teki mittavan työn saattaessaan kirjan painokuntoon. Kiittää pitää myös hyviä Köyliö-seuran ystäviä.

Jatkosodan alkamisesta on tänään kulunut tasan 80 vuotta. Maailma on toinen, mutta minä olen sitä mieltä, että rakkaus elää edelleen!

Salossa 25.6. 2021

Kauko Mäntylä

Kenttäposti oli sota-ajan Suomessa olennaisen tärkeä yhteydenpitokeino. Posti tuli rintamalle hankaliinkin paikkoihin, mutta kulku saattoi olla hidasta. Ulla Viljanen ja Urpo Mäntylä kirjoittivat kenttäpostin kannettavaksi satoja kirjeitä.

1. Jatkosota alkaa, Suomi ja Köyliö 1941

Toisen maailmansodan kolmas vuosi: Saksa hyökkää Neuvostoliittoon 22.6.1941. Suomi liittyy sotavaran 25.6. 1941 yhteistyössä Saksan kanssa. Suomen jatkosota alkaa.

Sodan alussa suomalaiset joukot valtaavat talvisodassa 1939-40 menetetyt alueet ja etenevät Karjalan kannaksella Leningradin (Pietarin) puolustuslinjojen tuntumaan. Suomi miehittää myös Aunuksen kannaksen sekä Neuvostoliiton vuokra-alueena olleen Hankoniemen.

Hyvä sotamenestys luo toiveikuutta — siitäkin huolimatta, että nuorten miesten sankarihautauksia pidetään usein. Joulukuussa 1941 hyökkäys pysäytetään, ja alkaa yli kaksi vuotta kestänyt asemasotavaihe.

Talvea lähestyvässä Suomessa yhteiskuntaa pyöritetään vaikeutuvis- sa poikkeusoloissa. Reilusti yli puoli miljoonaa kansalaista on sidottu

sotaan rintamalle. Paheneva tavara-
pula hankaloittaa elämää.

*

Vuoden 1941 lopussa Suomen väkiluku on 3,9 miljoonaa. Heistä 77 prosenttia asuu maaseudulla. Puoli vuotta kestäneen jatkosodan aikana on ehtinyt kuolla 25 200 sotilasta. Talvisodan jälkeen luovutetulta alueelta tulleita siirtolaisia on maassa 332 700. Postin ja kenttäpostin kautta kulkee vuoden aikana 154 miljoonaa kirjettä + postikorttia. Määrä on henkeä kohti 41 kappaletta.

*

Satakuntalainen Köyliö on vuonna 1941 noin 3 700 asukkaan maaseutukunta. Luku elää lähes viikoittain,

sillä paikkaansa hakevien Karjalan siirtolaisten määrä muuttuu. Pitäjää on vuosisadat vallinnut Köyliön Vanhakartano, mutta vuonna 1923 toteutetussa torpparivapautuksessa on kartanon maista muodostettu runsaasti pienviljelystiloja.

Poikkeusolojen erikoisuus Köyliössä on se, että Kakkurinsuolle perustetaan neuvostoliittolaisten upseerien Sotavankileiri n:ro 1. Vuoden 1941 lopulla upseerivankeja on leirissä yli 1 100. Leirin olemassaolo näkyy pitäjällä monin tavoin.

1940-luvun köyliöläiset asioivat tarvittaessa Raumalla ja Porissa. Kumpaankin on sekä rautatie- että linja-autoyhteys. Keskeinen rautatieasema sijaitsee Kokemäen Peipohjassa. Vuonna 2020 Köyliö on osa Säkylän kuntaa. Lähde: Pikku Jättiläinen -teoksen kartta-liite. WSOY.

2. Nuoret tapaavat maatalouskerhossa

18-vuotiaat Ulla Viljanen ja Urpo Mäntylä tapaavat toisensa jatkosodan ensimmäisenä kesänä muutamaa otteeseen Urpon kerhopalstalla Köyliön Pajulan kylässä. Ulla (s. 1923) toimii Köyliössä Maatalouskerholiiton apulaisneuvojana.

Maatalouskerho on nuorisotyötä, jonka juuret ovat Yhdysvalloissa. 10-15-vuotiaita kerholaisia kannustetaan omatoimisuuteen: he viljelevät kotitilansa palstoilla mm. vihanneksia ja saavat myyntituotot itselleen. Toiminnastaan kerholainen pitää kirjaa Maatalouskerholiiton painattamassa vihkossa eli oppaassa.

Kerhoneuvoja järjestää kylissä nuorille kerhokokouksia ja pitää heille

erilaisia, monipäiväisiäkin kursseja: leivontaa, säilöntää, ompelua jne. Varhain keväällä neuvoja hoitaa siemenhankinat kerholaisten viljelmiä varten. Kesällä hän kiertää tarkastamassa kasvustoja. Retkiä tehdään ja talkoita pidetään. Syksyllä neuvoja järjestää sadon toimittamisen myyntiin. Vuoden lopulla hän hoitaa kerholaisten oppaitten tarkastuksen ja laskee kirjanpidon oikeellisuuden. Ulla on työssään ensimmäistä vuotta.

Pajulassa asuva Urpo Mäntylä (s. 1923) on kuudetta kesää kerholaisena. Kumpikin nuori on kansakoulun käynyt ja kotoisin pienviljelystilalta: Ulla Köyliönjärven itäpuolelta ja Urpo länsipuolelta.

Viljasen perhe kuvataan kesällä 1939 kotipihallaan. Liisa (vas.), Vihtori, Evi ja Ulla Viljanen.

Ullan vanhemmat Vihtori (s. 1897) ja Evi Viljanen (s. 1901) viljelevät Alanko-tilaa Köyliön Kankaanpään kylässä ja hoitavat muutaman lehmän karjaa. Perheessä on kaksi tytärtä, Ulla ja Liisa (s. 1927). Monitaitoinen Vihtori toimii mm. Yttilän puhelinyhtiössä ja OTK-laisen Köyliön Osuuskaupan hallinnossa. Hän remontoi puhelinkoneita ja tekee myös sähköistystöitä.

Syyne ja Frans Mäntylä ovat lunastaneet Mäntylän torpan omistukseensa 1920-luvun alussa. Heilläkin on pieni karja ja muutama hehtaari peltoa. Myös Mäntylässä lapsia on kaksi, Urpo ja Irma (s. 1925). Pihapiirissä asuvat myös Frans Mäntylän vanhemmat August (s. 1858) ja Sofia Mäntylä (s. 1859). Mäntylän torppaa on asutettu ainakin 1820-luvulta asti.

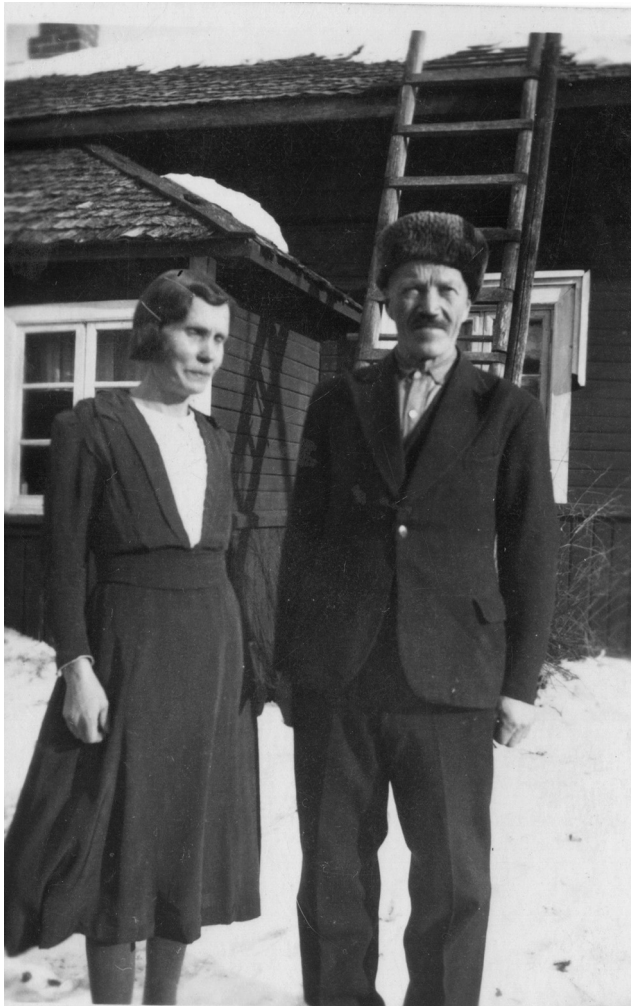
Viljasen Ullan mieli tekee opiskelemaan emäntäkouluun, mutta isä-Viljanen laskee, että opintoihin ei millään ole nyt varaa.

Syksyllä 1941 toteutuu ikään kuin

Samalla otetaan kuva perheen naisista: Liisa (vas.), Evi ja Ulla.

kompromissi: Ulla lähtee kahdeksi kuukaudeksi Vihdin Maamieskoulun kerhoneuvojakurssille. Sen jälkeen hän jatkaa neuvojan työssä

Sisarukset Irma ja Urpo Mäntylä kuvattuna kotitalon-
sa takana Pajulan Mäntylässä kesällä 1938. Kuva on
epäterävä, mutta huonommatkin kuvat liimataan huo-
lella albumiin, kun kuvaan pääseminen on harvinaista.
Kuvan ottaa August Mäkelä. Mäkelä toimii kunnankirju-
rin tehtävässä — ja on Frans Mäntylän serkku.

Urpo kuvaa vanhempansa kotitalonsa pihalla ensim-
mäisellä armeijalomallaan huhtikuussa 1942. Syyne
(s. 1894) ja Frans (s. 1885) Mäntylä.

Tammikuu 1942		Tammikuu 1942	
17 L	Hyrkkö, Anttoni	1 L	Lähti sotaväkeen
18 S	Rusko, Laura	2 M	Juho Koriaalle
19 M	Heikki, Henriikki	3 T	Urho
20 T	Reijo	4 K	Armi
21 K	Aune	5 T	Juhana Luvig
22 T	Tiera	6 P	Tehikki
23 P	Eine, Eini, Enni	7 L	Rikko, Riku
24 L	Mies	8 S	Laina, Laine
25 S	Paavo, Paula, Paulikki	9 M	Raija, Naimi
26 M	Aarno	10 T	Elina
27 T	Viljo	11 K	Talviki
28 K	Kaarle, Kaarlo	12 T	Virpi, Elma
29 T	Kokko, Valtteri	13 P	Altti, Altti
30 P	Hillervo	14 L	Voitto
31 L	Alli	15 S	Laakso, Juhana, Ilari, Ilari
		16 M	Manna, Julius, Julia

Urpo dokumentoi sotapalveluksensa alun taskukalenteriin.

kotipitäjässä. Kun muuta tietä ei ole auennut, Ulla on jo aiemmin päättänyt opiskella kirjeopistos-
sa kotitaloutta. Kesällä 1941 hän aloittaa uuden kirjekurssin — pika-
kirjoituksen.

Urpo tekee syksyn ajan maatalous-
ja metsätöitä kotonaan. Kaksi päi-
vää ennen joulua 1941 hän seisoo jo
ikätoveriensa tapaan kutsuntaviran-

omaisten edessä. Hänet määrätään
ilmoittautumaan vakinaiseen palve-
lukseen kahdeksi vuodeksi. Koulu-
tus pioneeriksi alkaa Korialla Kymen-
laaksossa 18.1.1942.

Pian sotapalveluksen alettua Urpo
lähettää Ullalle kortin ja ehdottaa kir-
jeenvaihtoa. Se sopii Ullalle, joka vas-
taa saamaansa korttiin tammikuun
viimeisenä päivänä 1942.

3. Kirjeenvaihto käynnistyy

Ulla la 31.1. 1942

Sydämellinen kiitos kortista, jonka ilokseni
sain vastaanottaa, kiitos myös terveisistä...
Kirjoitahan joskus, osoitteeksi riittää U. Vil-
janen, Kakkuri.

Ulla to 12.2. 1942

Heipä hei, Urpo

Sydämellinen kiitos kirjeestäsi ja terveisistä!
Onkin eri kivaa, kun joskus tulee "kenttä-
postiakin", eikä aina vain virallisia.

Oikein hauska tietää, että viihdyt hyvin!
Kyllä siihen "kotoa poissaoloon" tottuu.
Minäkin epäilin ensin lähteä, vaikka ei ol-
lut sen pitempi aika kysymyksessä kuin
kaksi kuukautta. Ei ikävä ehtinyt tulla lä-
hellekään, mutta koti aina kangasteli mieles-
sä. Niin, sivumennen sanoen, olin syksyllä
kerhoneuvojakursseilla, taisit tietääkin?

Kun nyt kerran kouluasioista tuli puhe,
niin jutellaanpas edelleen. Olenkin vallon
yksin nyt neuvojan paikalla, kyllä se vähän
vaivaista on, eikä kesäaikana käy laatuun
ensinkään, yksistäni tuntuu vallon mah-
dottomalta, siinä tulee kaiken maailman
simentilaukset y.m. Ja se on niin outoa, kun
aina on saanut luottaa toisiin, mutta yrittää
täytyy.

Huomenna on Kepolan koululla K:n
kyläkerhon kokous. (Vastasinkin tähän
Sinun kirjeeseesi heti, kun viivyn reissulla
parisen päivää, ja sitten lähtee posti vasta
maanantaina.)

Sitten kun joka kyläkerhossa on ollut
kokous, ajattelin järjestää yleis- ja ansio-
merkkikokeet, ne on monena vuonna jäänyt
pitämättä. Rohkenen epäillä, ettei Sinul-
lakaan ole vielä ansiomerkkiä? Eikös viime
kesä ollut 6:s kerhokesä?

Milläs konstilla Sinulle järjestyisi ansio-
merkki näin sota-aikana? Lohdutukseksi

Ulla hyvä!

Monet kiitokset kirjeestä ja terveisistä. Suonet anteeksi, että vastaus on näin viivästynyt. Asia on näet niin, että tuli asunnonmuutto tässä välillä kun sain tulirokon nahkoihini. Siitä tuli nyt 6-7 viikon pakollinen lepo eikä sille mahda mitään. Kun täältä joskus pääsee

mun täytyy omistaa (tunnustaa) jääneeni ilman ansiomerkkiä lopuksi ikääni, juuri nipin napin olen ollut 5 vuotta kerholaisena. Viitala muuten uhkasi viimein lomalla käydessään, ettei hän enää rupea neuvojaksi, saa nähdä sitten.

Toiset kuuntelee radiota, ja se tuppaa vähän häiritsemään tätä kirjoitusta. Muuten täällä mennään pikku-hiljaa sitä vanhaa tuttua tapaa. Lunta vaan lisätään, tulee tiet huonoksi kulkea, eikä ole muuta kulku-neuvoa kuin se ikivanha "jäniksenpassi".

Ei täältä kylältä tietääkseni muita siellä päin ole kuin Martin Antti...

(Kirjeen loppuosa puuttuu.)

Urpo ti 17.2. 1942.

**Laskiaistiistaina sotasairaalassa
Tolkkilassa, lähellä Kouvola**

Ulla hyvä!

Monet kiitokset kirjeestä ja terveisistä. Suonet anteeksi, että vastaus on näin viivästynyt. Asia on näet niin, että tuli asunnonmuutto tässä välillä kun sain tulirokon nahkoihini.

Siitä tuli nyt 6-7 viikon pakollinen lepo eikä sille mahda mitään. Kun täältä joskus pääsee pois, niin joutuu varmaan uudelleen alokkaaksi nuorempien joukkoon. Siellä on varmaan pian valakin ja A.U.koulu on kuulemma alkanut eilen. Olisin joutunut sinnekin ellei tätä reisua olisi tullu.

Ulla kuvattuna kaksi kuukautta kestäneen kerhoneuvojakurssin aikana Vihdin Maamieskoulussa marras-joulukuussa 1941.

Kuinka siellä kerhohommat sujuu? Tietysti se näin talvella on hiljaisempaa kuin kesällä, mutta ei kovinkaan kevyttä varmaankaan. Siinä tulee joskus pitkiäkin matkoja kuljettavaksi, kun esim. menee Tuiskulaan ja Voitoisiin. (Eikö neiti Kalmeenoja enää aio olla neuvojana?)

Kyllä Sinä oikeastaan apulaisen tarvitset kesääjaksi. Sitä ei yksi ihminen jaksa eikä kerkiä hoitamaan sitä tointa perinpohjin, vaikka tahtoa olisikin. Eri asia on jos sieltä saa apulaista, kerholaiset kun ovat käyneet niin nuoriksi. Ehkä sentään joku vanhempi kerholainen haluaisi ryhtyä johonkin helpompiin hommiin.

Olisi minullakin nyt aikaa suorittaa ansiomerkki jos se on ainoastaan kirjallinen, mutta epäilen ettei se mitenkään käy. (Niinkuin näet oli se epäilysi oikea,

ettei minulla ole ansiomerkkiä.) Opin-
tomatkastasi en tiennyt muuta kuin
mitä Töykkälän Kalle jotain mainitsi.
Missäpäin Suomea ne kurssit olivat? Siellä
oli varmaan runsaasti osanottajia. Mar-
tin Antti on samassa osastossa kuin minä,
samoin Kalle Töykkälä ja Mäkitalo Yttilästä.

Lopetan tämän tuhrustelun. Tämä jäikin
huomispäivän postiin.

Monet lämpimät terveiset Sinul-
le ja onnea vaikeassa työssäsi. Urpo.
Os 7 Kpk 0847

Kurssilla oli 40 tyttöä, oikein tukevia vanhanpiian alkuja.

Ulla pe 27.2. 1944

Heipä hei Urpo!

Sydämellinen kiitos kirjeestäsi ja reippaista
terveisistä! Eihän sille aina voi mitään, jos
vastaus viivästyy, vaikka aika tulee pitkäksi
silloin, kun on odottavalla puolella, jos niin
voi sanoa? Minunkin vastaukseni viivästyi
tällä kertaa. Olin tuolla ”pitäjillä” ja tulin
kotiin vasta eilen illalla. Sinun kirjeesi odotti
melkein koko viikon.

Sehän on ikävää se sairaus, toivottavasti
ei ole kovin ankaraa laatua?! Se on varjo-
puoli, jos, kuten mainitsit, joutuu nuorem-
pien sakkiin, ainakin senvuoksi, että täytyy
erota omasta joukkueesta. Mä en ymmärrä
kyllä koko hommista, sen enempää kuin kissa
lusikasta. Vai olet Sinä samassa osastossa kuin
meidän kylän pojat? Mitähän Kalle mahtoi
Sinulle jutella?

Voinhan kertoilla matkastani vähäsen,
vaikka se kävisi mukavammin juttelemalla.
Olin Vihdin pitäjässä Uudenmaan maamies-
koululla marras- ja joulukuun (1941). Siellä
oli apulaiskerhoneuvojakurssi. Osanottajia
oli 40 tyttöä, oikein tukevia vanhanpiian
alkuja.

Sittemmin konsulentti Sarsa toimitti
minulle v.t. neuvojan paikan tänne. Sallinen
(Matti Sallinen, kerhotoiminnan pj. Köyli-
össä, Urpoa Pajulan kansakoulussa opettanut
yläkoulun opettaja) ei taitaisi pitää tarkkaa
lukua, vaikkei pitäjässä neuvojaa olisikaan.
Ja Rintala (Yrjö Rintala, Kepolan kansa-
koulun opettaja) on myös ”siellä jossakin”.

En tiedä miten kesäksi järjestyy. Oikeas-
taan tarvittaisiin neuvoja ja mä saisin olla
apulaisena, se olisi helpompaa. Aino kirjoit-
ti kyllä mulle, että jollen minä tekisi sikuri-
sopimuksia, niin hän kyllä alkaa hommata
silloin. Muuten, sivumennen sanoen sikuri-
sopimukset tulee järjestymään aikanaan,
lähetän ilmoituksen huomisessa postissa,
kirjoitan Sinulle vain ensin.

Kerholaiset ovat kovin nuoria, ihan itsekin
ihmettelin, kun laskin kokeiden osanottajia.
Ei tule koko pitäjästä 10:tä ansiomerkki-
kokeiden kirjoittajaa. Eikä kaikki kirjoita
ensinkään, puhumallakaan. Se siitä.

Säkylässä on neuvojan paikka avoinna,
hakisin varmaan sinne, jos — niin — jos, ei
se käy nyt enää. Lähetänkin Sinulle ne ansio-
merkkikysymykset, niin saat vastailla aikasi
kuluksi — en tässä kirjeessä, saat useammin
postia, kun lähetän vähän myöhemmin.

Tämän täytyy lopettaa nyt just. Tuli töherrettyä vallan tyhjänpäiväistä. Hyvää vointia, parane pian! Monin, monin terveisin!! Ulla.

Urpo ti 3.3. 1942. **Edelleen Tolkkilassa**

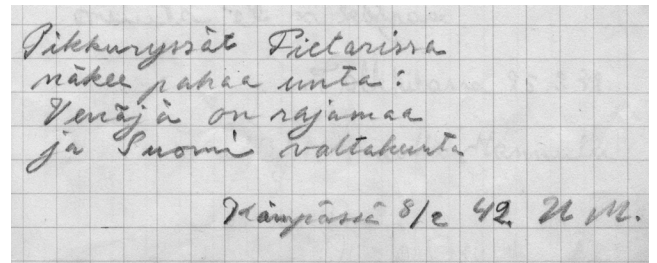
Hei Ulla!

Monet kiitokset kirjeestäsi ja lämpimistä terveisistä, jotka eilen sain. Arvaat varmaan, että on hauskaa saada sieltä kotipitäjästä kirjeitä ja kuulla, mitä siellä puuhaillaan. Täällä vallan unohtuu, minkälaista on työnteko, kun ei ole mitään hommaa päiväkausiin. Ollaan ja maataan vaan terveet miehet. Ruokakin tuodaan sängyn viereen, ettei tarvitse muuta kuin syö pois.

Kun on terve, niin mielellään puuhailee jotain, niintäälläkin. Varsinkin s. ”hankinta” on yleistä ja mieleistä hommaa. Korviketta keitetään itse kerran tai pari päivässä. Korvikemaitoa ei aina oikein tahdo saada. Sitä saadaksean täytyy olla hyvissä väleissä lottien kanssa. Teemme pikku palveluksia heille, laitamme aamuisin petimme kuntoon, harjaamme lattian ja muuta pientä.

Kiusaa myös tehdään lotille toisinaan, sellaista viatonta pikku pilaa, jolla ei tarkoiteta mitään pahaa. Meillä on täällä hyvä radio, niin että pysymme maailmantapahtumien tasalla. Mulle tulee myös sanomalehti Lalli tänne, tosin vanhana, mutta kumminkin uutena.

Kuinka kerhopuuhat siellä nyt sujuvat. Siellä on nyt kai ne ”vanhasta uutta” kurssit menossa. Se on hyvä, että kerho toimii näin talvisinkin. Ennen kun neuvoja vaihtui melkein joka vuosi, oli talviaika kokonaan kuollutta. Kesäaurinko sen aina herätteli sitten unestaan. Mun mielestäni tällainen talvitoiminta on kumminkin tärkeä osa kerhotyöstä ja sen monipuolistaja. Näin talvisin on parempaa aikaakin käydä kursseilla ja kerhokokouksissa.

Urpo on tallentanut mustakantiseen sotamuistovihkoonsa runon pikkuryssästä.

Täytyy nyt lopettaa ihan kesken, kun posti lähtee. Monin terveisin. Urpo
Os 7 Kpk 0847

Ulla ti 3.3. 1942

Heipä hei Urpo!

Terve taas, ja terveiset täältä kotipitäjästä ja ”siviilihommista”! Tää on vähän ”fiksu” kirjeeksi tällä kertaa. Laitin tähän Sinulle paperin ja kuoren vastausta varten, ja toivoin, ettei paperiarkki tulisi useampaan taitteeseen?

Tähän taakse piirtelin mallin, että tulee samaan tyyliin, kuin toisillekin. Sitten saatkin tehdä niin kuin itse haluat, vastata tai ei, miten vain sopii. Kyllä mulle tuli mieleen yksi elokuva, kun laitoin tätä, mutta jos tällä kertaa olisi poikkeustapaus. Ethän pahastu? Leikkiä se vain on.

Vastaa mulle sentään, vaikka et kysymyksiin vastaisikaan?

Aikomukseni on lähteä Kepolaan, nyt pikapuoliin. Siellä alkaa huomenna tyttöjen käsityökurssit. Kirjeopistoon täytyy ennen lähtöä vielä kirjoittaa. En ymmärrä, miten aika kuluu, taitaa olla jo pari viikkoa kun sain tehtävät takaisin, eikä ole tullut vastattua. Ei tahdo ehtiä lukemaan. Jätänkin taas puheenvuoron Sinulle, kerrohan kuulumisia? Monin, monin terveisin! Ulla.

Taisi se lapsuus jäädä jo, se oli sellainen huoleton.

Ulla la 7.3. 1942

Sydämellinen kiitos kirjeestäsi, sain sen eilen. Sellaisella osoitteella, etten osannut edes odottaa. Kaikkea Sinulle päähän pälkähtää. Oli muuten kiva saada vastaus niin pian.

Hyvä juttu muuten, ettet ole sen vakavammin sairaana, se voi joskus olla ikävää, vaikka pitkäksi saattaa pakollinen ”arestikin” tulla. Kuule, en ole siitä päässyt selvyYTEEN, oletko Sinä ainoastaan Köyliön pojista ”arestissa” vai oliko Mäkitalo, Martti ja Töykkälä ”samassa liemessä”?

Radio välittelee ”Vilkkilän poikain” toivekonserttia parhaillaan — kuuntelittekos? Vai oliko silloin oltava sängyssä? Nyt en taas osaakaan kirjoittaa muuta kuin vähän vielä sitä ainaista kerhotoimintaa.

No niin, käsityökurssit ovat onnellisesti sivuutettu. Osanottajia oli runsaasti, eikä muutenkaan sattunut mitään, ei isompia eikä pienempiäkään kommelluksia. Jossain kohdin olisi voinut olla toisin, mutta kun vanhenee, niin viisastuu. Siskosi ei osallistunut kurssille, mikä mahtoi olla esteenä?

Sitten on sellainen ilosanoma, jos niin voi sanoa, suurin osa siemenistä saapui eilen. Loput todennäköisesti tulee myöhemmin. Tänään tuli Peipohjasta (rautatieasema Kokemäellä) paketti sis. oppaita. Joten alkuun päästään pikapuoliin.

Kyllä siitä neuvojan hommasta on sellainen huoli, ettei sitä etukäteen osannut aavistaa. Ajattelinkin eräänä päivänä: taisi se lapsuus jäädä jo, se oli sellainen huoleton. Mutta ole huoletta, kyllä täällä asiat järjestyy, koetan parhaani ja toivottavasti ei satu kommelluksia, eikä tappiota siemenkaupassa. Se siitä.

Mitähän Sinä olisit kirjoittanut, jos se posti ei olisi lähtenyt kesken kaiken? Kuule et Sinä saa mun kirjeisiini kirjoittaa päälle

”neuvoja” — et ainakaan luvallani. Jos vaadit selitystä, teen sen toisten. Terveisin Ulla, os. Kakkuri

Kirje jatkuu su 8.3. 1942:

J.k. Hyvä ystävä, arvaapas mitä asiaa mulla vielä on? Mistäpä sitä arvaisit. Suostuisitko auttamaan vähäsen? Asia on tällainen. Ostaisin teiltä, siis kotoasi, kaiken liikenevän lantunsiemenen, se kun on sellaista hyvää laatua. Tiedustelinkin asiaa isältäsi, hän lupasi kyllä jos vain niistä jää sitten kun näkee miten paljon tulee kaikkiaan.

Mutta asia on niin ikävästi, että ”lantunsiemenvilja” on vielä ”puimatta”. Ja mä olen niin kovin kiireellinen. En mä saa kerholiitosta muuta kuin rehulanttua. Ei Sinun silti tarvitse sitä mainita, että tästä Sinulle ”valituksen” tein, ymmärrätkös? Siinähan sitä olikin.

Heipä hei sitte vaan. U.

Urpo su 15.3. 1942, Tolkkilassa

Hei Ulla!

Terve taas ja monet kiitokset kahdesta kirjeestäsi, jotka olen saanut, mutta vastaminen on jäänyt näin pitkälle. Antanet sen sentään anteeksi, vaikkei mulla mitään syitä ole, millä puolustautua. Aika on mennyt vaan niin äkkiä, ettei huomaakkaan.

Noissa kysymyksissä meni vähän aikaa, eikä sittenkään hyvä tullut. Älä niille sentään naura, vaikka ne sellaisia ovatkin! Kovin pitkää esitelmää siihen ei kyllä olisi mahtunutkaan, mutta minun tietoni siihen kyllä mahtui. Väkilannoitteista jäi ainakin yksi pois, kun en kiusallakaan muistanut sen nimeä. Myös rikkaruohot jäivät harvalukuisiksi, kun en tiedä niiden kaikkien virallisia nimiä.

Vanha pahvilaatikko, aikaikkuna jatkosotaan

Kaksi Köyliössä syntynyttä nuorta kirjoittaa toisilleen satoja kirjeitä vuosina 1942–44, toinen rintamalta Kannaksen Raudusta, toinen kotipitäjästä. He ovat maaseutu-Suomen tavallisia nuoria — vai ovatko, kun kirjeensäkin kirjoittavat pikakirjoituksella?

Ulla ja Urpo aloittavat kirjeenvaihdon 18-vuotiaina. Kenttäposti on hidas, mutta niin vauhdikkaasti silti edetään, että rintamalta kotiutuu vaimonsa luokse jo ukkomies.

Jatkosodan alkamisesta on kulunut 80 vuotta, mutta kirjeet ovat yhä tallessa vanhassa pahvilaatikossa.

Salolainen toimittaja Kauko Mäntylä kokoaa vanhempiensa kirjeet ja taustoittaa niitä kuvin, sotakatsauksin ja kommentein.

Rakentuu kertomus rakkaudesta, mutta samalla paljosta muusta.

Pioneeri ja kerhoneuvoja elävät samat sotapäivät kuin Suomi valtiona, ja ne päivät limittyvät toisiinsa. Kirja antaa lukijalle tilaa vertailuun ja näkökulmien yhdistelyyn: miten elää tavallisena nuorena koko maailman sotaa?

